

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Lailla muutettaisiin ja selkeytettäisiin eräitä vapaan sivistystyön koulutuksen järjestämistä ja valtionosuuden määräytymistä koskevia säännöksiä.

Kansanopiston ylläpitäjän, jonka ylläpitämisluvassa määritellyn pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, korkeammasta valtionosuuden määrästä luovuttaisiin.

Kansanopiston korottamaton yksikköhinta olisi oppilaitoksen ulkopuolella asuvan opiskelijan yksikköhinta. Yksikköhintaa korotettaisiin kansanopistossa asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikkojen perusteella.

Kansalaisopistojen osalta luovuttaisiin yksikköhintaan tehtävästä 15 prosentin korotuksesta opistossa, jonka sijaintikunnan asukastiheys on yli 100.

Opintokeskusten opintokerhoja varten myönnettävästä erillisestä valtionosuudesta

luovuttaisiin. Opintokerhotuntien kustannukset otettaisiin huomioon opintokeskusten opetustuntien yksikköhintoja laskettaessa.

Lakiin otettaisiin säännökset kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten koulutukseen sisältyvästä työssäoppimisesta.

Kansanopistoilta ja liikunnan koulutuskeskuksilta edellytettäisiin opetussuunnitelman laatimista koulutuksista, jotka kestävät vähintään kahdeksan viikkoa tai sisältävät etäopetusta taikka työssäoppimista.

Lisäksi lakiin otettaisiin säännökset vapaan sivistystyön oppilaitosten keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävästä euromääräisestä vähennyksestä. Säännöksillä muutettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle päätetyt vuosien 2013 ja 2014 valtionosuusindeksiä koskevat säästöt pysyviksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2016 myönnettävään valtionosuuteen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2 Nykytilan arviointi.....	7
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	9
4 ASIAN VALMISTELU	10
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	12
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	16
3 VOIMAANTULO	17
LAKIEHDOTUS.....	19
Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	19
LIITTEET.....	24
RINNAKKAISTEKSTI	24
Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	24
ASETUSLUONNOS	32
Valtioneuvoston asetus vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta	32

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta ja rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa (805/1998).

Vapaata sivistystyötä koskevat säädökset ovat perinteisesti olleet valtion rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä, joissa toiminnan sisältöä on säädelty suhteellisen vähän. Säättely on tapahtunut pitkälle valtion rahoituksen saamiselle asetettujen edellytysten kautta.

Laki vapaasta sivistystyöstä sisältää kunkin oppilaitosmuodon yleisen tehtävämäärityksen ja ylläpitämislupaa koskevien säännösten lisäksi varsinaisia toiminnallisia säännöksiä vähän. Lain 1 §:n mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Vapaan sivistystyön koulutukselle on ominaista, että koulutuksen tavoitteista ja sisällöistä päättävät oppilaitosten ja organisaatioiden taustayhteisöt pääsääntöisesti itse ylläpitämislupansa rajoissa. Koulutusta ei säädelä opetussuunnitelmien tai tutkinnon perustein. Olennainen piirre on myös osallistumisen omaehtoisuus. Koulutuksen järjestämismuotoja ovat käytännössä lähi- ja etäopetus. Opintokeskuksissa järjestetään opetusta opettajan ohjaaman koulutuksen lisäksi opintokerhoissa. Opintokerholla tarkoitetaan vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 4§:n mukaan vähintään viiden 15 vuotta täyttäneen henkilön muodostamaa itsenäisesti opiskelevaa ryhmää, joka työskentelee vähintään 10 opintokerhotunnin verran ja joka on

ilmoittautunut opintokeskukseen sen antamien ohjeiden mukaisesti. Opintokerho valitsee keskuudestaan ohjaajan.

Kansanopistot ja liikunnan koulutuskeskukset järjestävät käytännössä jonkin verran koulutuksiinsa liittyvää työelämässä ja vapaaehtoistyössä käytännön työtehtävissä tapahtuvaa työssäoppimista, jota ei säännellä vapaan sivistystyön lainsäädännöllä. Työssäoppimista voi sisältyä esimerkiksi maahanmuuttajille järjestettävään kotoutumisen edistämiseen annetun lain (1386/2010) mukaan tuettaviin omaehtoiseen opintoihin. Työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävässä koulutuksessa oppilaitokset sopivat työpaikan kanssa siitä, miten opiskelija tulee työpaikalle oppimaan koulutukseen liittyviä käytännön työtehtäviä.

Vapaan sivistystyön lain mukainen koulutus on tutkintoon johtamatonta koulutusta. Oppilaitoksen ylläpitäjällä voi olla lupa järjestää myös tutkintotavoitteista koulutusta, kuten ammatillista peruskoulutusta, jolloin sovelletaan asianomaista koulutusta koskevia toiminta- ja rahoitussäännöksiä. Erityisesti kansanopistoissa järjestetään vapaan sivistystyön koulutuksen lisäksi perusopetusta, ammatillista peruskoulutusta, lukiokoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Luvasa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupaan päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen. Ope-

tus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin vapaasta sivistystyöstä annettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:n mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opinto-keskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot. Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia sovelletaan myös steinerpedagogista opettajankoulutusta ja muuta koulutusta järjestävään Snellman-korkeakouluun.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia on yhteensä 312. Lain 2 §:ssä on yleisellä tasolla säädetty kunkin oppilaitosmuodon tehtävät.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Voimassa oleva kansalaisopiston ylläpitämislupa on 181 ylläpitäjällä. Kansalaisopistot ovat valtaosin kuntien ylläpitämiä.

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskelunvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa kansanopistoille säädetty sisäoppilaitosmuotoisuus merkitsee sitä, että oppilaitos toimii ylläpitämisluvassa määritellyillä paikkakunnilla. Jos oppilaitoksen sijaintipaikkoja on useita, voi kansanopisto järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta kaikilla ylläpitämisluvan mukaisilla paikkakunnilla. Tarkoitus on turvata valtakunnalliseksi katsotun koulutuksen hyvä saatavuus. Edellytyksenä useamman sijaintipaikan myöntämiseksi ylläpitämisluvassa on, että ylläpitämisluvan myöntämisen edellytykset kokonaisuudessaan täyttyvät. Tämä tarkoittaa muun muassa sivistystarpeen ja ammatillisten edellytysten täyttymistä. Ylläpitäjällä ei tarvitse olla kaikissa si-

jaintipaikoissa esimerkiksi vakinaista henkilökuntaa, vaan riittävän opetus- ja muun henkilökunnan määrää ja pätevyyttä arvioidaan kokonaisuutena. Myös tilojen ja majoituksen osalta riittää, että ylläpitäjä pystyy osoittamaan toiminnan pysyväisluonteisuuden kokonaisuudessaan esimerkiksi sopimusmenettelyllä. Kansanopistoja on tällä hetkellä yhteensä 79. Ylläpitäjinä on pääosin yksityisiä yhteisöjä ja säätiöitä. Kunta on kahden kansanopiston ylläpitäjänä ja kuntayhtymä viiden opiston ylläpitäjä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö. Kesäyliopistoja on 20. Näistä neljää ylläpitää kuntayhtymä, yhtä kunta ja 15 kesäyliopiston ylläpitäjänä toimii yksityinen yhteisö.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa. Valtakunnallisista liikunnan koulutuskeskuksista (11) yksi on kuntayhtymän ylläpitämä, muut ovat yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä. Kaikki kolme alueellisista liikunnan koulutuskeskusta ovat yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden ylläpitämiä.

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi. Opintokeskuksia on tällä hetkellä 11 (1 päivä tammikuuta 2015 lukien opintokeskuksen ylläpitämislupa on 12 ylläpitäjällä) ja ne ovat kaikki yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat ylläpitämisluvan mukaisessa koulutustehtävässä painottaa myös arvo- ja aatetaustaansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään. Oppilaitokset voivat järjestää myös koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti

liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa (maksullista palvelutoimintaa).

Vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitus

Valtionosuus muodostuu kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa siten, että käyttökustannusten valtionosuuden peruste on kunkin oppilaitosmuodon käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettavan yksikköhinnan ja suoritteiden tulo. Suorite ja valtionosuusprosentti vaihtelevat oppilaitosmuodoittain.

Kansanopistojen ja Snellman-korkeakoulun suoritteina käytetään opiskelijaviikkoja. Kansanopistossa opiskelijaviikolla tarkoitetaan yhden opiskelijan viiden työpäivän pituista opiskelujaksoa kansanopistossa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Tätä lyhyemmät ja pitemmät opiskelujaksot muutetaan opiskelijaviikoiksi jakamalla työpäivien lukumäärä viidellä.

Kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten suoritteina käytetään opetustunteja. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten suoritteina käytetään opiskelijavuorokausia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten suoritteina käytetään opiskelijapäiviä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat sekä opintokerhotuntien hinnan seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi. Yksikköhinnat lasketaan kansanopistoille, kansalaisopistoille, valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille, kesäyliopistoille ja opintokeskuksille toteutuneiden kustannusten pohjalta joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna oppilaitosten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden suoritteiden määrällä.

Muina kuin kustannusten tarkistusvuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos otetaan yksikköhintoja laskettaessa huomioon noudattaen soveltuvin

osin, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin mukaan perushintaa säädetäessä otetaan huomioon: 1) valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset 57 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla; 2) kustannustason arvioidut muutokset 57 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla; 3) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja 2 kohdan mukaisesti mainitulle vuodelle tehdyn arvion erotus; sekä 4) ne tarkistukset, jotka 58 §:n mukaisesti tehdään joka neljäs vuosi valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamiseksi. Vuoden 2015 alusta kustannukset tarkistetaan vuosittain. Vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin väliaikaisesti lisätyn 12 a §:n mukaan määrättäessä yksikköhintoja ja säädetäessä kansalaisopiston keskimääräistä yksikköhintaa ei yksikköhinnoissa eikä kansalaisopiston keskimääräisessä yksikköhinnassa oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja kustannustason tarkistuksia vuosina 2013 ja 2014 eikä mainitussa 3 kohdassa tarkoitettua tarkistusta vuonna 2015.

Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta säädetään valtioneuvoston asetuksella vuosittain ja määrätään soveltuvin osin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ssä säädetään. Kansalaisopiston yksikköhintoja laskettaessa yksikköhinta määrätään muita kansalaisopistoja 15 prosenttia korkeammaksi niissä kansalaisopistoissa, joiden sijaintikunnan asukastiheys on yli sata. Kansalaisopiston yksikköhintaa laskettaessa kunnan asukastiheydellä tarkoitetaan asukastiheyttä maaneliökilometriä kohden varainhoitovuotta edeltävän vuoden alussa.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa. Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetus-

ja kulttuuriministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen rahoituksen perusteeksi vahvistettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Kansanopiston yksikköhinta muodostuu sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen yksikköhinnasta. Yksikköhinta on kansanopiston ulkopuolella asuvien opiskelijoiden osalta 20 prosenttia pienempi kuin oppilaitoksessa asuvien yksikköhinta. Kansanopiston vaikeasti vammaisille järjestettävän koulutuksen yksikköhinta on 75 prosenttia korkeampi opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrättyinä pääasiallisena koulutustehtävänä on vaikeasti vammaisille järjestetty koulutus. Opistoissa, joiden koulutustehtävään kuuluu osana vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, yksikköhinta on tämän koulutuksen osalta 25 prosenttia korkeampi kuin muun koulutuksen yksikköhinta. Kansanopistossa, jolla on osana koulutustehtävää työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehtävä, yksikköhinta on tämän koulutuksen osalta 20 prosenttia korkeampi kuin muun koulutuksen yksikköhinta.

Snellman-korkeakoulun vapaan sivistystyön koulutuksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaavana määränä 20 prosenttia. Jos oppilaitoksen koulutustehtävään kuuluu erityisenä koulutustehtävänä steinerpedagoginen opettajankoulutus, tämän koulutuksen opiskelijaviikkojen osalta yksikköhinta on 20 prosenttia korkeampi kuin oppilaitoksen muiden opiskelijaviikkojen yksikköhinta.

Kansalaisopistojen, kansanopistojen, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten, kesäyliopistojen ja opintokeskusten yksikköhintoja korotetaan yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten oppilaitosten ylläpitäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille oppilaitosten ylläpitäjille kustakin oppilaitosmuodosta aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista.

Valtio säätelee kunkin oppilaitosmuodon valtionosuusmenoja vuosittain valtion talousarviossa suoritekiintiöllä, joka oppilaitok-

sille on jaettavissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitoksen ylläpitäjälle ennalta seuraavaa varainhoitovuotta varten valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän. Talousarviossa vahvistetut suoritteet jaetaan oppilaitosten kesken opetus- ja kulttuuriministeriön päättämällä tavalla. Oppilaitosmuotojen sisällä oppilaitosten jakosuhteiden vahvistaminen tapahtuu eri perusteilla eri oppilaitosmuodoissa.

Kansanopistojen osalta käytetään varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen kahden vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvoa (vuonna 2014 toteutuneet suoritteet vuosilta 2011 ja 2012). Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 2 §:n 4 momentin mukaan kansanopiston lähiopetusta korvaavien ja toimintasuunnitelman mukaisesti toteutettujen etäopetusjaksojen opiskelijaviikoista otetaan valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja ja opiskelijavuorokausia laskettaessa huomioon 60 prosenttia.

Kansalaisopistojen ja kesäyliopistojen osalta käytetään varainhoitovuotta edeltäneen vuoden arvion sekä sitä edeltäneen kahden vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvoa (vuonna 2014 toteutuneet suoritteet vuosilta 2011 ja 2012 sekä arvioidut suoritteet vuodelle 2013).

Liikunnan koulutuskeskuksen osalta käytetään varainhoitovuotta edeltäneen vuoden arvion sekä sitä edeltäneen vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvoa (vuonna 2014 toteutuneet suoritteet vuodelta 2012 ja arvioidut suoritteet vuodelle 2013).

Opintokeskusten osalta käytetään varainhoitovuotta edeltäneen vuoden kolmen edeltäneen vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvoa (vuonna 2014 toteutuneet suoritteet vuosilta 2010—2012).

Kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia vahvistettujen suoritteiden ja yksikköhinnan tulosta. Kansanopiston ylläpitäjälle, jonka ylläpitämisluvassa määritellyn pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, myönnetään kuitenkin valtionosuutta 70 pro-

senttia kaikkeen koulutukseen. Opintokeskukselle myönnetään valtioneuvoston asetuksella säädetyt ehdot täyttäviä opintokerhoja varten valtiosuutena euromäärä, joka saadaan kertomalla opintokeskukselle vahvistettujen opintokerhotuntien määrällä opetus- ja kulttuuriministeriön kullekin vuodelle määräämä opintokerhotuntien hinta.

Vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta. Valtiosuuden ulkopuolelle jäävät kustannukset katetaan pääasiassa opiskelijamaksuilla ja ylläpitäjän muulla rahoituksella. Lain 24 §:n mukaan opiskelijoilta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Maksuista päättää oppilaitoksen ylläpitäjä.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaan oppilaitoksen ylläpitäjälle voidaan myöntää laatu- ja kehittämisavustuksia, opintoteteliavustuksia, oppilaitosten rakenteellista kehittämisohjelmaa tukevia avustuksia sekä ylimääräisiä avustuksia käyttökustannuksiin valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

1.2 Nykytilan arviointi

Kansalaisopistojen 15 prosenttia korkeampi yksikköhinta kansalaisopistossa, jonka sijaintikunnan asukastiheys on yli 100, on jätetty tiheimmin asutuille kunnille vuonna 2006 voimaan tuleen lain muutoksen (1200/2005) yhteydessä, jolloin kansalaisopistojen yksikköhinnan laskennassa käytetystä 5-portaisesta asutusrakenneryhmyksestä luovuttiin ja siirryttiin muiden osalta yhteen yksikköhintaan. Kuntaliitosten yhteydessä osa opistoista on menettänyt voimassa olevan lain mukaisen asukastiheyden perusteella tehdyn korotuksen. Kumotun kuntajakolain (1196/1997) ja voimassa olevan kuntarakennelain (1698/2009) perusteella ylläpitäjäkunnille on voitu maksaa siirtymäajan korvausta kuntien yhdistymisestä aiheutuvasa valtiosuuksien vähenemisestä, mutta kuntayhtymien tai yksityisten oppilaitosten opistoilla vähennys on ollut äkkinäinen eikä kompensatiomahdollisuutta ole ollut. Kuntaliitosten johdosta korotuksen piiriin on myös voinut tulla uusia alueita. Suurin osa kansalaisopistoista on kuntien ylläpitämiä.

Kuntien taloustilanne vaikuttaa näin ollen kansalaisopistojen toimintaedellytyksiin.

Nykyistä yksikköhinnan porrastusta on ylläpitäjien taholla pidetty epäoikeudenmukaisena, koska toisiaan lähellä sijaitsevien opistojen valtiosuusrahoitus vaihtelee, vaikka opistojen toiminnan kustannuksissa tai opetustarjonnassa ei olisi mainittavia eroja. Koulutuksen järjestämisen tiheään asutuissa kunnissa ei ole voitu osoittaa olevan kalliimpaa kuin harvempaan asutuissa kunnissa. Epäkohtana on pidettävä myös sitä, että kuntaliitoksissa pieni vaihtelu kunnan asukastiheydessä muuttaa kansalaisopiston rahoituksen perusteena olevaa yksikköhintaa, vaikka opiston toiminta- tai kustannustekijöissä ei tapahtuisi muutosta.

Kansanopistoissa yksikköhinnan korotukset on sidottu erityistehtäviin. Suuri osa voimassa olevista kansanopistojen porrastuksista arvioitiin uudelleen työryhmäselvityksessä vuonna 2005 (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:11) ja toteutettiin vuoden 2006 alusta voimaan tulleella lain muutoksella (1200/2005). Näitä olivat opiston ulkopuolella asuvista yksikköhintaan tehtävä vähennys, vaikeasti vammaisten koulutuksen yksikköhinnan porrastukset ja valtiosuusprosentti. Vuonna 2009 voimaan tulleella vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muutoksella (1152/2008) toteutettiin etä- ja monimuoto-opetuksen suoritteiden laskentaperusteet.

Kansanopiston yksikköhintaan tehtävät vähennykset ja korotukset samoin kuin eri valtiosuuden määrät monimutkaistavat ja eriarvoistavat järjestelmää. Kansanopistoja, jotka pääasiallisena tehtävänänsä toteuttavat koulutusta vaikeasti vammaisille, on tällä hetkellä kaksi. Ne saavat valtiosuutta kaikkeen koulutukseen 70 prosenttia, myös koulutukseen, joka suunnataan muille kuin vaikeasti vammaisille, kun muut oppilaitokset saavat valtiosuutta 57 prosenttia. Korkeampaa valtiosuusprosenttia näiden oppilaitosten muuhun kuin vaikeasti vammaisille tarkoitettuun koulutukseen ei ole pidetty järjestelmän kannalta tarkoituksenmukaisena ja oppilaitosten kannalta oikeudenmukaisena.

Opintokerhot ovat opintokeskuksille ominainen erityispiirre, joka koetaan arvokkaana ja säilytettävänä toimintamuotona. Opinto-

kerhotuntien hintaan ei ole vuosien mittaan saatu korotuksia, minkä takia kehotuntien hallinnolliset kustannukset ovat nousseet rahoitukseen nähden kohtuuttoman suuriksi.

Oppilaitoksen rahoituksen määräytymisen perusteena olevan suoritemäärän vahvistaminen perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen. Valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän vahvistamisessa noudatettu käytäntö, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut oppilaitosten valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän edeltävien vuosien toteutuneiden suoritteiden mukaisessa suhteessa, on osassa oppilaitosmuotoja johtanut suoritemääräkilpailuun. Suoritteiden vahvistamisessa noudatettu käytäntö on suosinut pienemmillä kustannuksilla suurelle osallistujamäärälle toteutettuja koulutuksia, mikä ei ole kannustanut koulutuksen laadun kehittämistä. Kuitenkin se, että suoritteiden määrät on voitu vahvistaa opetus- ja kulttuuriministeriön päättämällä tavalla, on mahdollistanut ylläpitäjän toiminnassa tapahtuneiden muutosten huomioimisen ja on joustavoittanut rahoituksen kohdistamista esimerkiksi ylläpitäjien yhdistymistilanteissa.

Kansanopistot ja liikunnan koulutuskeskukset järjestävät työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävää vapaan sivistystyön koulutusta, jota koskevia säännöksiä ei ole laissa. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan kannalta on ongelmallista, että laissa ei säädetä opiskelijan asemasta tai hänen oikeudesta ohjaukseen työssäoppimisen aikana, vaikka oppilaitoksen käytännössä järjestävät työssäoppimista. Myöskään työssäoppimisen rahoitusta koskevien säännösten puuttumista ei voida pitää oppilaitosten ylläpitäjien yhdenvertaisuuden näkökulmasta hyvänä asiana.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksellä pyritään lisäämään vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmän selkeyttä ja ennakoitavuutta. Valtionosuusrahoituksen porrastuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne kohtelisivat oppilaitoksia yhdenvertaisesti.

Kansanopistojen valtionosuusrahoituksen porrastusjärjestelmää ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että jatkossa yksikköhintaa voitaisiin ainoastaan korottaa laissa säädettyillä perusteilla. Kansanopiston korotamaton yksikköhinta olisi oppilaitoksen ulkopuolella asuvan opiskelijaviikon yksikköhinta. Sisäoppilaitosmuotoinen koulutus olisi edelleen kansanopistotehtävän ominaispiirre ja se huomioitaisiin korottamalla oppilaitoksessa asuvien opiskelijoiden yksikköhintaa. Kansanopistojen erityisen koulutustehtävän perusteella tehtävät korotukset yksikköhintaan säilytettäisiin, mutta niiden tasoa muutettaisiin suhteessa uuteen korottamattomaan yksikköhintaan siten, että niiden rahallinen vaikutus säilyisi samana. Porrastusten määrästä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella.

Kahta kansanopistoa koskevasta 70 prosentin valtionosuudesta esitetään luovuttavaksi ja jatkossa kansanopistoilla olisi käytössä yksi valtionosuusprosentti. Muutoksen myötä korkeampi valtionosuuden määrä perustuisi yksikköhintaan tehtäviin korotuksiin ja kohdistuisi ainoastaan siihen koulutukseen, jota varten korotus on säädetty.

Kansalaisopistojen osalta luovutettaisiin yksikköhintaan tehtävästä 15 prosentin korotuksesta opistossa, jonka sijaintikunnan asukastiheys on yli 100. Korotuksesta luovutuksessa poistettaisiin kustannuksiin vaikuttamattoman tekijän perusteella tehtävä yksikköhinnan korotus. Yhteen yksikköhintaan siirtyminen myös poistaisi järjestelmästä tekijän, joka saattaa ohjata valtionosuuden saajaa esimerkiksi isäntäkuntamallilla toteutettavassa opistojen yhdistymistilanteessa opiston sijaintipaikan valinnalla vaikuttamaan oman valtionosuutensa määrään. Yhteen yksikköhintaan siirtymisellä tuettaisiin alueellista tasa-arvoa, rahoituksen ennakoitavuutta ja mahdollisuuksia palvelutarjonnan ylläpitämiseen ja monipuolistamiseen myös muualla kuin suurissa kaupungeissa.

Opintokeskusten opintokerhoihin myönnettävästä erillisestä valtionosuudesta luovutettaisiin. Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä opintokerhoja varten myönnetty valtionosuus on kattanut vain hyvin pienen osan opintokerhojen kustannuksista. Jotta opintokeskukset pystyivät jatkossakin tarjoamaan opintokerho-

toimintaa, ehdotetaan, että opintokerhojen erillinen valtionosuus yhdistetään opintotoiminnan valtionosuuteen. Kustannukset toteuttavasta opintokerhotoiminnasta kirjattaisiin kustannuspohjaan, mutta toiminnasta ei kirjattaisi suoritteita.

Oppilaitosten ylläpitäjien yhdistymiset tai niiden toiminnassa tapahtuvat muut muutokset tulisi edelleen voida ottaa joustavasti huomioon valtionosuutta myönnettäessä. Eri oppilaitosmuodoissa olisi myös tarkoitus käyttää eri perusteita valtionosuuden laskeamisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistamisessa. Suoritteiden määrän vahvistamisen perusteita ei näin ollen edelleenkään säädettäisi laissa, mutta kansanopistojen ja kansalaisopistojen osalta olisi tarkoitus siirtyä pääosin kiinteässä suhteessa tapahtuvaan suoritteiden määrän vahvistamiseen. Opintokeskusten osalta on tarkoitus siirtyä kokonaan kiinteässä suhteessa tapahtuvaan suoritteiden määrän jakoon. Jaettavissa olevista suoritteista vahvistetun jako-osuuden saamiseksi oppilaitoksen ei tarvitsisi tehdä suoritteita ylitse rahoituksen perusteena olevan suoritemäärän. Oppilaitokset voisivat näin panostaa suoritemäärän kasvattamiseen sijaan toiminnan laadun kehittämiseen. Oppilaitoksen ylläpitäjät voisivat ennakoita rahoituksen tasoa paremmin.

Koulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne huomioisivat paremmin nykyään käytössä olevat opetusmenetelmät.

Koulutuksen järjestämistä koskevan toimintasuunnitelman lisäksi kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen tulisi laatia opetussuunnitelma opetusjaksoista, joiden kesto on vähintään kahdeksan viikkoa tai jotka sisältävät etäopetusta taikka työssäoppimista.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskusten järjestämisestä työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävästä koulutuksesta eli työssäoppimisesta. Työssäoppimisen tulisi olla ohjattua ja tavoitteellista ja sen tulisi perustua opetussuunnitelmaan. Kansanopistot ja valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset ovat lain mukaan sisäoppilaitoksia ja työssäoppimisen käyttöä laajana koulutusmuotona on tarkoitus rajoittaa siten, että

työssäoppimisesta syntyvien opiskelijaviikkojen tai opiskelijavuorokausien huomioon otettavaa osuutta ylläpitäjän valtionosuuteen oikeuttavien suoritteiden kokonaisuudesta rajoitettaisiin. Lisäksi tarkoituksena on, että oppilaitosten järjestämää työssäoppimista arvoitaisiin muutaman vuoden kuluessa lain voimaan tulosta.

Valtioneuvoston raha-asiaivaliokunta on 19 päivänä marraskuuta 2014 käsitellyt hallituksen esitystä laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 258/2014 vp). Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että vuosina 2013 ja 2014 tapahtuvan kustannustason muutoksen tarkistuksen tekemättä jättämisistä vastaavat säästöt säädettäisiin pysyviksi perusopetuksen osalta. Tässä yhteydessä raha-asiaivaliokunta on edellyttänyt, että myös muut osana valtiontalouden sopeutusratkaisuja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle päätetyt valtionosuusindeksi-, yksikköhinta- ym. säästöt, jotka tällä hetkellä on toteutettu väliaikaisina, tulee muuttaa pysyviksi. Pysyvän säästövaikutuksen varmistavat säädösmuutokset tulee valmistella siten, että ne voidaan antaa viimeistään 4.12.2014 mennessä. Raha-asiaivaliokunnan päätöksen mukaisesti ehdotetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitosten keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuosien 2013 ja 2014 kustannustason muutoksen tarkistuksen tekemättä jättämisistä vastaavat euromääräiset vähennykset kuitenkin siten, että keskimääräiset yksikköhinnat olisivat vähintään varainhoitovuoden 2015 tasolla. Toteutettuihin säästöihin perustuva vähennys tehtäisiin vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n mukaisesti lasketuista keskimääräisistä yksikköhinnoista.

3 Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla säännösmuutoksilla ei ole vuosien 2013 ja 2014 kustannustason tarkistuksen tekemättä jättämisen säästöjen pysyväksi säätämistä lukuun ottamatta suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Yksikköhintojen määrän muutokset otettaisiin huomioon valtion talousarviossa myönnettävien suoritteiden määrän muutosten perusteella.

teiden määrässä. Kansalaisopistojen yksikköhintaan tehtävästä 15 prosentin korotuksesta luopuminen kansalaisopistossa, jonka sijaintikunnan asukastiheys on yli 100, vaikuttaisi kaikkien kansalaisopistojen yksikköhintaan. Yksikköhinnan muutoksen vaikutus kunkin oppilaitoksen valtionosuudessa voitaisiin kompensoida oppilaitoksille opetustuntien määrän vahvistamisella.

Opintokerhojen kustannusten huomioon ottaminen opintokeskusten opetustuntien yksikköhintoja laskettaessa nostaisi opintokeskusten yksikköhinnan tasoa, kun opintokerhoja ei huomioitaisi opintokerhojen opetustuntien suoritteina yksikköhintoja laskettaessa. Yksikköhinnan nousu ei vaikuttaisi kuitenkaan opintokeskusten valtionosuuden kokonaisuuteen, koska nousu otettaisiin huomioon valtionosuuden laskemisen perusteena vahvistettavien suoritteiden määrässä. Valtion talousarviossa opintokeskusten opintokerhotoimintaa varten osoitettu määräraha siirrettäisiin opintokeskusten muuhun opinto- toimintaan.

Kahta kansanopistoa koskevasta 70 prosentin valtionosuudesta esitetään luovuttavaksi. Muuttunut tilanne otettaisiin huomioon opistojen rahoituksessa suoritteiden määrän korjauksena tai ylimääräisenä avustuksena kunnes oppilaitoksen toiminnan rahoitukselle löydetään kestävä kokonaisratkaisu.

Vuosien 2013 ja 2014 kustannustason tarkistuksen tekemättä jättämisen vaikutuksen säätäminen pysyväksi ei merkitsisi uusia valtiontaloudellisia säästöjä. Keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtävä vähennys olisi kansalaisopistojen osalta 2,23 euroa, kansanopistojen osalta 8,00 euroa, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 2,37 euroa, kesäyliopistojen osalta 4,22 euroa ja opintokeskusten osalta 2,89 euroa. Jotta toteutuneet säästöt eivät kertautuisi toteutuneiden kustannusten perusteella tarkistetuissa ja laskeutuissa keskimääräisissä yksikköhinnoissa, olisi keskimääräinen yksikköhinta aina vähintään vuoden 2015 keskimääräisen yksikköhinnan tasossa. Esityksestä aiheutuva säästö on yhteensä 7 621 834 euroa, josta valtion säästöosuus on 4 454 353 euroa. Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävän vähennyksen euromäärän laskennassa on otettu huomioon vuosien 2013 ja 2014 kustannustason

tarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuneet muutokset eli niin sanotut indeksijäädetykset vuoden 2013 toteutuneen valtionosuusindeksin muutoksen mukaan ja vuoden 2014 osalta arvioitun indeksin muutoksen mukaan.

4 Asian valmistelu

Hallitus on 29.11.2013 päättänyt rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta. Päätöksen mukaan toteutetaan vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitusuudistus. Uudistuksessa selkeytetään ja ajantasaistetaan rahoituksen määräytymisperusteet. Opetus- ja kulttuuriministeriö on 18.12.2013 asettanut vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitustyöryhmän, jonka tehtävänä on ollut laatia ehdotus muun muassa oppilaitosrakenteen kehittämisestä ja oppilaitosten rahoitusperusteiden muutostarpeista. Työryhmä on toiminut eri oppilaitosmuotoja edustaviin jaostoihin jakautuneena. Hallituksen esitys on laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä työryhmätyön kuluessa ja ehdotettavat lainsäädännön muutosehdotukset perustuvat työryhmässä tehtyihin linjauksiin.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: Opetushallitus, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Kansanopistoyhdistys ry, Vapaa sivistystyö ry, Bildningsalliansen rf, Suomen kesäyliopistot ry, Kansalaisopistojen liitto KoL - Medborgarinstitutens förbund ry, Opintokeskukset ry, Urheiluoipistojen Yhdistys ry, Valtion liikuntaneuvosto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry, Akava ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, KT kuntatyönantajat, Kirkon työmarkkinailaitos, Snellman-korkeakoulun kannatusyhdistys ry, kansanopistojen ylläpitäjät, kansalaisopistojen ylläpitäjät, liikunnan koulutuskeskusten ylläpitäjät, kesäyliopistojen ylläpitäjät ja opintokeskusten ylläpitäjät. Samanaikaisesti lausuntopyyntöön mukaisen määräajan kuluessa vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitustyöryhmä on järjestänyt neljä kuulemistilaisuutta työryhmän ehdotuksista.

Lausunnon antoi 101 tahoja. Pääosa lausunnon antajista piti ehdotettuja muutoksia kokonaisuudessaan hyvinä. Erityisesti kannatettiin kansalaisopistojen asukastiheyden perusteella tehtävästä yksikköhinnan 15 %:n korotuksesta luopumista. Myös koulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä ja täsmennyksiä pidettiin pääasiassa kannatettavina, mutta kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen sisältyvää työssäoppimista koskevia säännöksiä esitettiin täsmennettäväksi. Useassa hallituksen esityksen luonnoksesta annetussa lausunnossa kannatettiin lisäksi lain muutosehdotuksista riippumatonta työryhmän ehdotusta, jonka mukaan valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän vahvistamisessa tulisi siirtyä kansanopistojen ja kansalaisopistojen osalta pääosin kiintiöityyn suoritteiden määrään. Osassa lausunnoista otettiin kantaa ja ehdotettiin muutoksia hallituksen esityksen luonnoksen liitteenä olleeseen luonnokseen valtioneuvoston asetukseksi vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta muun muassa opintokeskusten opintokerhon määritelmän osalta. Muutamassa lausunnossa ehdotettiin kansanopistojen sisäoppilaitosmuotoisuuden muuttamista siten, että kansanopistot voisivat jossain määrin järjestää koulutusta vapaasti myös muualla kuin ylläpitämisluvan mukaisessa sijaintipaikassa. Valtiovarainministeriö edellytti lausunnossaan, että hallituksen esitystä tulisi täydentää siten, että vuosina 2013 ja 2014 valtionosuusindeksin mukaisten korotusten tekemättä jättämisen euromääräiset vaikutukset yksikköhintoihin ja vapaan sivistystyön valtionosuuteen kokonaisuutena toteutuvat myös vuonna 2016 ja sen jälkeen.

Lausuntopalautteen perusteella kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten käytännön työtehtävissä järjestettävän koulutuksen järjestämisedellytyksiä ja opiskelijoiden asemaa koskevia säännöksiä täsmennettiin vastaamaan soveltuvin osin työmarkkinajärjestöjen kanssa sovittuja ammatillisen koulutuksen työssäoppimista koskevia säännöksiä. Asetusluonnokseen ehdotettujen muutosten perusteella luonnoksessa olevaa kansanopistojen valtionosuuden perusteena käytettäviä suoritteita laskettaessa huomioon otettavien etäopetuksen suoritteiden määrä on tarkoitus

muuttaa 15 prosentista 20 prosenttiin. Muita vapaasta sivistystyöstä annettuun asetukseen ehdotettuja muutoksia arvioidaan asetuksen jatkovalmistelussa. Lausuntopalautteen perusteella kansanopistojen sisäoppilaitosmuotoisuutta käsiteltiin vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitustyöryhmän kansanopistojaostossa, jonka jäsenet olivat yksimielisiä siitä, että kansanopistojen laissa säädetty sisäoppilaitosmuotoisuus halutaan säilyttää.

Valtiovarainministeriön lausunnon johdosta esitystä on täydennetty siten, että oppilaitosten käyttökustannusten lisääntymiseen perustuvan yksikköhintojen mahdollisen nousun vaikutus valtion talousarviomenoihin huomioidaan yksikköhintojen laskemisessa vuonna 2016 ja sen jälkeen.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 258/2014 vp. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 2—6 momentteja kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä tehdyn linjauksen mukaisesti siten, että yksikköhinnat laskettaisiin joka neljäs vuosi tapahtuvan kustannusten tarkistuksen sijasta vuosittain. Lisäksi 11 §:n 8 momentti kumotaisiin tarpeettomana. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 § ehdotetaan tässä esityksessä muutettavaksi kokonaan. Hallituksen esityksessä laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ehdotetut muutokset vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:ään tulee ottaa huomioon tämän ehdotuksen mukaisessa lakiehdotuksessa, mikäli eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 258/2014 vp olevat vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 2—6 muutokset sekä 11 §:n 8 momentin kumoamisen. Ehdotuksen mukainen 11 §:n 8 momenttien kumoaminen tulisi ottaa huomioon siten, että tässä esityksessä ehdotetuista 11 §:n 9—11 momenteista tulisi 8—10 momentit, jolloin myös ehdotetun 13 §:n 1 momentin 4 kohdan viittaus tulisi muuttaa vastaavasti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 luku Koulutus

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 luvun otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi johdonmukainen luvun pykäläiden otsikoiden kanssa. Voimassa oleva luvun otsikko on opetus.

6 §. *Koulutuksen järjestäminen.* Voimassa olevassa vapaasta sivistystyöstä annetun lain 6 §:ssä säädetään opetuksen järjestämisestä. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä säädettäisiin opetuksen järjestämisen sijaan koulutuksen järjestämisestä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tässä laissa säädettyä koulutusta voitaisiin järjestää lähitai etäopetuksena. Opintokeskuksissa opetusta voitaisiin edelleen järjestää opintokerhoissa. Sekä lähi- että etäopetus kuten myös opintokeskusten opintokerhot ovat jo nykyisin käytössä olevia opetusmuotoja. Lähiopetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa opettaja ja opiskelija ovat samanaikaisesti läsnä. Opintokerhoissa opetusta ei anna oppilaitoksen opettaja, vaan opintokerholla tarkoitetaan voimassa olevan vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 4 §:n mukaan vähintään viiden 15 vuotta täyttäneen henkilön muodostamaa itsenäisesti opiskelevaa ryhmää, joka työskentelee vähintään 10 opintokerhotunnin verran ja joka on ilmoittautunut opintokeskukseen sen antamien ohjeiden mukaisesti. Opintokerho valitsee keskuudestaan ohjaajan. Pykälän 3 momenttiin ehdotetun asetuksenantovaltuutuksen nojalla opintokerhoista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan oppilaitoksen tulisi laatia koulutuksen järjestämistä koskeva toimintasuunnitelma, josta käy ilmi oppilaitoksen koulutustoiminnan kokonaisuus. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevaa 1 momenttia, jonka mukaan oppilaitoksen tulee laatia opetuksen järjestämistä koskeva toimintasuunnitelma. Ehdotetulla täsmennyksellä koulutusta koskevan toimintasuunnitelman sisällöstä olisi tarkoitus erottaa suun-

nitelma oppilaitoksen muista mahdollisista toimintasuunnitelmista. Koulutustoiminnan kokonaisuutta kuvaavassa toimintasuunnitelmassa voitaisiin esitellä järjestettäväksi suunnitellut kurssit ja opintolinjat. Momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen tulisi lisäksi laatia opetussuunnitelma koulutuksesta, jonka kesto olisi vähintään kahdeksan viikkoa tai joka sisältää etäopetusta taikka 6 a §:ssä säädettäväksi ehdotettua työssäoppimista. Opetussuunnitelmasta tulisi käydä ilmi oppilaitoksen järjestämän ohjatun opetuksen sisältö ja määrä. Opetussuunnitelma toimisi siten myös etäopetuksen dokumentoinnin apuvälineenä. Opetussuunnitelmassa tulisi kuvata se, ohjataan-ko opiskelijaa etäopetuksessa esimerkiksi verkon välityksellä tapatu- vassa reaaliaikaisessa opetuksessa, sähköpostitse toimitettavan palautteen avulla tai jollakin muulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus säätää lain 10 §:n 2 momentin valtuutussäännöksen nojalla, siitä, että etäopetuksen opiskelijaviikkojen määrin laskeminen tapahtuisi opetussuunnitelman perusteella.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta. Säännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin koulutuksen järjestämisestä ja koulutustilaisuuksien vähimmäispituuksista kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskusten opintokerhoista.

6 a §. *Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen sisältyvä työssäoppiminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 6 a §, jossa säädettäisiin kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen sisältyvästä käytännön työtehtävissä järjestettävästä koulutuksesta eli työssäoppimisesta. Pykälän 1 momentin mukaan kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen voi sisältyä oppilaitoksen ja työnantajan väliseen sopimukseen perustuvaa käytännön työtehtävissä järjestettävää tavoitteellista ja ohjattua koulutusta. Pykälässä tarkoitettuja työnantajia voivat olla yritysten lisäksi erilaiset järjestöt ja muut tahot, joiden toimiala soveltuu

vapaan sivistystyön koulutuksen oppimisympäristöksi. Vapaalle sivistystyölle tyypillisiä työn oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, seurakunnat sekä sellaiset toimialat, jotka eivät ole osa ammatillista tutkintojärjestelmää, kuten omaishoitajana ja henkilökohtaisena avustajana toiminen sekä ystäväpalvelu. Käytännön työtehtävissä toteutettavalle työssäoppimiselle tulisi olla opiskelijan oppimisen näkökulmasta selkeä tavoite ja sen toteuttamiseksi työssäoppimisen tulisi olla ohjattua. Opiskelija ei olisi työssäoppimisen aikana työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole tehneet työsopimusta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan oppilaitoksen ja työnantajan välisen sopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi, että työpaikalla on käytettävissä koulutuksen järjestämisen kannalta riittävästi toimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä opiskelijalle vastuullinen ohjaaja. Momentissa säädettyjä edellytyksiä, kuten pätevän henkilökunnan ja tarpeellisten työvälineiden vaatimusta tulisi arvioida yksittäisen opiskelijan työssäoppimisen sisällön ja tavoitteiden näkökulmasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että työnantaja vastaa työssäoppimisen aikana opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijän osalta säädetään tai määrätään silloinkin kun opiskelija ja työnantaja eivät ole tehneet työsopimusta. Oppilaitoksella olisi velvollisuus ilmoittaa työnantajalle edellä mainitusta työturvallisuusvastuusta.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin oppilaitoksen ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

8 §. Valtionosuuden laskennallinen peruste. Pykälässä säädetään oppilaitosten valtioneuvoston laskennallisesta perusteesta, joka muodostuu oppilaitosmuodoittain yksikköhinnan ja suoritteen tulosta. Pykälän 1 momentin johdantokappaleta ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapaan sivistystyön oppilaitosten tämän lain mukaisen koulutuksen käyttökustannuksiin maksetaan valtioneuutusta, jonka vuotuinen peruste laskettaisiin oppilaitosmuodoittain momentin 1—5 kohtien mukaisesti. Johdantokappaleen muutoksella

täsmennettäisiin sitä, että valtioneuutusta maksetaan ainoastaan vapaasta sivistystyöstä annettussa laissa säädettyyn koulutukseen. Jo nykyisin esimerkiksi maksullisen palvelutoiminnan kuuluminen valtioneuuteen oikeuttamattomaan toimintaan käy ilmi lain 13 §:stä, jonka mukaan yksikköhintoja laskettaessa oppilaitoksen käyttökustannuksina ei pidetä oppilaitoksen maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia. Pykälän 1 momentin 5 kohdan viittaus korjattaisiin koskemaan voimassa olevan lain 2 §:n 8 momentissa tarkoitettuun Snellman-korkeakouluun. Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa pykälää.

9 §. Valtionosuuden määrä. Pykälän 2 ja 4 momenteissa olevat säännökset kumottaisiin ja pykälä muutettaisiin säädösteknisistä syistä kokonaan. Voimassa olevan 9 §:n 2 momentin mukaan kansanopiston ylläpitäjälle, jonka ylläpitämisluvassa määritellyn pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, myönnetään valtioneuutusta 70 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä kun pykälän 1 momentin mukaan muille kansanopiston ylläpitäjille valtioneuutusta myönnetään 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Korkeammasta valtioneuutusprosentista kansanopistoille, joiden ylläpitämisluvassa on pääasiallisena koulutustehtävänä mainittu vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, luovutettaisiin. Käytännössä kansanopistoja, joiden ylläpitämisluvassa mainittu pääasiallinen koulutustehtävä on muodostunut vaikeasti vammaisille järjestettävästä koulutuksesta, on ollut kaksi ja ne ovat saaneet säännöksen nojalla korkeampaa valtioneuutusta kaikkien koulutukseen. Lain 9 §:n 2 momentin kumoamisen myötä myös ne kansanopistot, joiden ylläpitämisluvassa mainittu pääasiallinen koulutustehtävä on muodostunut vaikeasti vammaisille järjestettävästä koulutuksesta, saisivat valtioneuutusta 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia.

Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevassa 4 momentissa säädetään opintokeskukselle valtioneuvoston asetuksella säädetty ehdot täyttäviä opinto-kerhoja varten myönnettävästä valtioneuudesta. Muutoksen myötä opintokeskusten

opintokerhoihin ei myönnettäisi erillistä valtionosuutta.

10 §. *Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen.* Voimassa olevan 10 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien, opetustuntien sekä opintokerhotuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opintokerhoja varten ei enää myönnettäisi erillistä valtionosuutta. Suoritteiden määrän vahvistamisen perusteena on usean vuoden ajan käytetty oppilaitosten ilmoittamien suoritemäärien mukaista oppilaitosten välistä jakosuhdetta. Jatkossa jaettavissa olevien suoritteiden määrän vahvistamisessa on tarkoitus käyttää muiden kuin kesäyliopistojen osalta pääosin kiinteään suoritemäärään perustuvaa jakosuhdetta, jonka mukaisen rahoituksen saamiseksi oppilaitoksen ei tarvitsisi tehdä ylisuoritteita.

Pykälän 2 momentissa olevaa valtuutussäännöstä muutettaisiin siten, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää nykytilaa vastaavasti tarkemmin suoritteiden määrien laskemisesta. Valtuutussäännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että myös suoritteiden määrien huomioon ottamisesta voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella.

11 §. *Yksikköhinta.* Pykälässä säädetään yksikköhinnasta ja sen laskemisesta. Pykälä muutettaisiin säädösteknisistä syistä kokonaan. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää määräisi opintokerhotuntien hintaa seuraavaa vuotta varten. Opintokerhojen erillisestä valtionosuudesta luovuttaisiin ja opintokeskusten valtionosuuden perusteena käytettäisiin ainoastaan opetustunteja. Muilta osin momenttia ei muutettaisi.

Pykälän 2 momentissa säädetään kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhinnan laskemisesta. Voimassa olevan 2 momentin

mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä. Ehdotuksen mukaan kansanopiston korottamattomana yksikköhintana käytettäisiin jatkossa opiston ulkopuolella asuvan opiskelijan opiskelijaviikon hintaa. Näin ollen yksikköhintaan ei tehtäisi enää vähennystä opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikkojen perusteella. Sen sijaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää opistossa asuvien perusteella tehtävästä korotuksesta yksikköhintaan. Muut momentissa mainitut perusteet, joiden perusteella valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää yksikköhintaan tehtävästä korotuksesta, säilyisivät ennallaan.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädetään kansalaisopiston opetustunnin yksikköhinnasta. Voimassa olevan momentin mukaan kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 5 §:n mukaan kansalaisopiston yksikköhintoja laskettaessa yksikköhinta määrätään muita kansalaisopistoja 15 prosenttia korkeammaksi niissä kansalaisopistoissa, joiden sijaintikunnan asukastiheys on yli sata. Kansalaisopiston yksikköhintaa laskettaessa kunnan asukastiheydellä tarkoitetaan asukastiheyttä maaneliökilometriä kohden varainhoitovuotta edeltävän vuoden alussa. Lain 11 §:n 4 momenttia muutettaisiin siten, että asetuksenantovaltuus yksikköhinnan porrastuksesta tiheästi asutuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella poistettaisiin. Kansalaisopistojen yksikköhintoihin ei tehtäisi jatkossa korotuksia. Momentissa oleva viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ään poistettaisiin ja siihen lisättäisiin mainituksessa säännöksessä oleva asetuksenantovaltuus säätää keskimääräiset yksikköhinnat valtioneuvoston asetuksella siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momen-

tissa ja 57 §:ssä säädetään. Muilta osin momentti vastaisi voimassa olevaa 4 momenttia.

Pykälän 5—9 momentit vastaisivat voimassa olevia 5—9 momentteja.

Pykälän 10 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että se koskisi kansanopistojen yksikköhintojen määräämistä, koska kansalaisopistojen yksikköhintoihin ei enää tehtäisi korotuksia. Lisäksi sanamuotoa muutettaisiin vastaamaan paremmin nykyisin käytettyä yksikköhintojen laskentamallia, jossa opistokohtaiset yksikköhintojen arvot lasketaan siten, että opistokohtaisesti vahvistettujen opiskelijaviikkojen määrien ja vahvistettavien opistokohtaisten yksikköhintojen tulot yhteenlaskettuina vastaavat 2 momentissa määritellyn keskimääräisen yksikköhinnan perusteella laskettavaa euromäärää.

Pykälän 11 momentissa säädetään Snellman-korkeakoulun vapaan sivistystyön koulutuksen yksikköhinnasta. Säännöksessä oleva viittaus lain 2 §:ään korjattaisiin. Voimassa olevan 11 momentin mukaan Snellman-korkeakoulun yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Ehdotuksen mukaan kansanopiston korottamaton yksikköhinta vastaisi opiston ulkopuolella asuvien yksikköhintaa. Näin ollen 11 momentissa oleva asetuksenantovaltuus poistettaisiin tarpeettomana. Muilta osin momentti vastaisi voimassa olevaa 11 momenttia.

11 b §. *Oppilaitosten keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävä vähennys.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 b §, jossa säädettäisiin 11 §:n mukaisesti laskettuun keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä. Tarkoituksena on toteuttaa pysyvästi lakiin väliaikaisesti lisätyssä 12 a §:ssä säädetty vuosien 2013 ja 2014 niin sanotun indeksijäädytyksen vaikutus oppilaitosten yksikköhintoihin. Väliaikaisesti voimassa olevan 12 a §:n mukaan poiketen siitä, mitä 11 §:n 1 momentissa ja 12 §:ssä säädetään kustannustason huomioon ottamisesta määrittäessä 11 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja ja säädettäessä kansalaisopiston keskimääräistä yksikköhintaa, ei yksikköhinnoissa eikä kansalaisopiston keskimääräisessä yksik-

kö hinnassa oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja kustannustason tarkistuksia vuosina 2013 ja 2014 eikä mainitussa 3 kohdassa tarkoitettua tarkistusta vuonna 2015. Pykälä on voimassa 31.12.2015 asti.

Ehdotetun 11 b §:n 1 momentin mukaan 11 §:n mukaisesti lasketusta keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennettäisiin kansanopiston opiskelijaviikon osalta 8,00 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,37 euroa, kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,23 euroa, kesäyliopiston opetustunnin osalta 4,22 euroa ja opintokeskuksen opetustunnin osalta 2,45 euroa.

Pykälän 2 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, olisi opiskelijaviikon, opiskelijavuorokauden ja opetustunnin keskimääräinen yksikköhinta kuitenkin vähintään varainhoitovuoden 2015 keskimääräisen yksikköhinnan suuruinen. Momentin tarkoituksena on estää säästöjen kertaantuminen toteutuneiden kustannusten perusteella tarkistetuissa ja lasketuissa keskimääräisissä yksikköhinnoissa.

13 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset.* Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mitä kustannuksia ei pidetä käyttökustannuksina yksikköhintoja laskettaessa. Momentin kohdat ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa oleva 1 a kohta, jossa säädetään tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvän arvonlisäveron huomiotta jättämisestä yksikköhintoja laskettaessa olisi uusi 2 kohta, voimassa oleva 2 kohta uusi 3 kohta, voimassa oleva 3 kohta uusi 4 kohta, voimassa oleva 4 kohta uusi 5 kohta, voimassa oleva 5 kohta uusi 6 kohta, voimassa oleva 6 kohta uusi 7 kohta ja voimassa oleva 7 kohta uusi 8 kohta. Voimassa olevan pykälän 3 kohdan mukaan yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä 11 §:n 10 momentissa mainittuja vuokria. Ehdotuksen mukaan säännös olisi uudessa 4 kohdassa. Säännöksellä tarkoitetaan liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintaan tehtävää korotusta silloin, kun liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa. Asiasta säädetään voimassa olevassa 11 §:n 9

momentissa ja 13 §:n 4 kohdan viittausta korjattaisiin vastaavasti.

Voimassa olevan 2 momentin mukaan opintokeskusten opetustunnin yksikköhinnan laskemisessa ei oteta huomioon opintokerho toiminnan kustannuksia. Koska opintokerho toimintaan myönnettävästä erillisestä valtionosuudesta ehdotetaan luovuttavaksi, ehdotetaan 13 §:n 2 säännös kumottavaksi, jolloin opintokerho toiminnan kustannukset otettaisiin huomioon opintokeskusten yksikköhintaa 11 §:n 6 momentin mukaisesti laskettaessa. Ehdotettu 2 momentti vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia. Ehdotetut 3—4 momentit vastaisivat voimassa olevia 4—5 momentteja.

13 a §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa.* Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että arvonlisäveron perusteella yksityisten oppilaitosten ylläpitäjälle tehtävää yksikköhinnan korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa kansalaisopistoille keskimääräistä yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n mukaisesti eikä määrättäessä kansalaisopistojen yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin 11 §:n 4 momenttiin, jossa säädettäisiin valtuudesta säätää kansalaisopistojen keskimääräiset yksikköhinnat valtioneuvoston asetuksella.

21 §. *Tietojen toimittaminen ja tarkastus.* Pykälän 1 momentin mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määrittämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Momentin asetuksenantovaltuutussäännöksen mukaan tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Momentissa mainittua opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta ei ole annettu. Momentin asetuksenantovaltuutussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tietojen toimittamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, jolloin tietojen toimittamisesta voitaisiin säätää vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetut vapaasta sivistystyöstä annetun lain muutokset edellyttävät vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamista.

Lain 6 §:n 2 momenttiin ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin työssäoppimista koskevassa oppilaitoksen ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista. Asetuksella säädettäviä sopimuksessa sovittavia asioita olisivat osapuolten tehtävät, opiskelijan ohjauksen sisältö, koulutuksen tavoitteet ja oppimisen järjestäminen, turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät seikat.

Ehdotetun 6 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin koulutuksen järjestämisestä ja nykytilaa vastaavasti koulutuksen vähimmäispituuksista kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskusten opintokerhoista. Voimassa olevan vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 1 §:n mukaan kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen yhtenä opiskelujaksona järjestämän koulutuksen vähimmäispituus on 15 opetustuntia. Asetuksen 1 §:ää olisi tarkoituksena muuttaa siten, että kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen yhtenä opiskelujaksona järjestämän koulutuksen vähimmäispituus on 10 opetustuntia. Lisäksi pykälässä säädettäisiin siitä, että opiskelujakson opetus on jaettava vähintään kahdelle peräkkäiselle päivälle siten, että opetusta annetaan keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Myös asetuksen 2 §:n 4 momenttia tulisi muuttaa siten, että kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen oppilaitoksen opetussuunnitelmaan perustuvaan etäopetukseen ja työssäoppimiseen tulee liittyä yksi tai useampi vähintään 10 tuntia kestävä lähiopetusjakso.

Lain 10 §:ssä, jossa säädetään valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien suoritteiden määrän vahvistamisesta olisi nykytilaa vastaavasti valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin suoritteiden määrien laskemisesta. Valtuutussäännökseen eh-

dotetaan lisättäväksi, että myös suoritteiden määrien huomioon ottamisesta voitaisiin säättää tarkemmin asetuksella. Voimassa olevassa vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 2 §:ssä säädetään suoritteiden laskemisesta kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa. Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijaviikolla tarkoitetaan yhden opiskelijan viiden työpäivän pituista opiskelujaksoa kansanopistossa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Tätä lyhyemmät ja pitemmät opiskelujaksot muutetaan opiskelijaviikoiksi jakamalla työpäivien lukumäärä viidellä. Momenttiin on tarkoitettu lisätä, että lähiopetusta korvaavassa etäopetuksessa opiskelijaviikolla tarkoitetaan opiskelijan opetus suunnitelman perusteella arvioitua 40 tunnin työmäärää.

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 4 momentin mukaan kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen lähiopetusta korvaavien ja toimintasuunnitelman mukaisesti toteutettujen etäopetusjaksojen 1 momentin mukaisesti lasketuista opiskelijaviikoista ja 3 momentin mukaisesti lasketuista opiskelijavuorokausista otetaan valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja ja opiskelijavuorokausia laskettaessa huomioon 60 prosenttia. Momenttia on tarkoitettu muuttaa siten, että jos etäopetuksen antaminen ei ole kansanopiston tai valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämisluvassa mainittu koulutustehtävä, otetaan oppilaitoksen valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja tai opiskelijavuorokausia laskettaessa etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikoista tai opiskelijavuorokausista huomioon yhteensä enintään 20 prosenttia oppilaitoksen kaikista toteutuneista lähiopetuksen opiskelijaviikoista tai opiskelijavuorokausista.

Lain 11 §:n 2 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan kansanopiston yksikköhintaan ei tehtäisi enää vähennystä opiston ulkopuolella asuvien opiskelijaviikkojen perusteella. Sen sijaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää opistossa asuvien perusteella tehtävästä korotuksesta yksikköhintaan. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitettu säätää, että kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhinta on kansanopistossa asuvien opis-

kelijoiden osalta 30 prosenttia korkeampi. Muut lain 11 §:n 2 momentissa mainitut yksikköhinnan korotusperusteet säilyisivät ennallaan, mutta korotusten määrää on valtioneuvoston asetuksella tarkoitettu korottaa yksikköhinnan perusteena käytettävää ekster-nattihinnan vaikutusta vastaavasti. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitettu säätää, että yksikköhintaan tehtävä korotus vaikeasti vammaisille järjestetyssä koulutuksessa olisi 97 prosenttia kansanopistossa, jonka pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus ja 32 prosenttia opistossa, jonka koulutustehtävään kuuluu osana vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus. Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 3 §:n 3 momentissa säädetty korotus kansanopiston ylläpitämisluvassa määrätyn työelämän aktiivisen kansalaisuuden ja työolojen kehittämisen erityistehtävän tai muun ylläpitämisluvassa mainitun erityisen koulutustehtävän mukaisen koulutuksen opiskelijaviikkoihin on tarkoitettu säätää 26 prosentiksi.

Tämän esityksen liitteenä on luonnos valtioneuvoston asetukseksi vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Vapaan sivistystyön uusi rahoitusjärjestelmä on tarkoitettu ottaa käyttöön vuonna 2016. Lain 9-11, 11 b ja 13 §:n sekä 13 a §:n 2 momentin säännöksiä valtionosuudesta ja yksikköhinnan laskemisesta sovellettaisiin siten ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2016 myönnettävään valtionosuuteen.

Vuodelle 2016 kansanopistoille myönnettävä ja maksettava valtionosuus määräytyisi kaikille kansanopistoille saman valtionosuusprosentin mukaisesti ja vuodelle laskettavat yksikköhinnat vastaisivat opistojen ulkopuolella asuvien opiskelijaviikkojen hintaa. Kansanopistossa asuvien osalta yksikköhintaa korotettaisiin asetuksessa säädettävällä korotuksella.

Kansalaisopistoille laskettaisiin vuodelle 2016 valtionosuus yhden yksikköhinnan mukaan.

Opintokeskusten opintokerhojen kustannusten huomioon ottaminen opetustunnin yksikköhinnan laskemisessa tulisi huomioiduksi laskettaessa yksikköhintoja varainhoito-

vuodelle 2016 vuoden 2013 kustannustietojen perusteella.

*Lakiehdotus***Laki****vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 luvun otsikko, 6, 8-11 ja 13 §, 13 a §:n 2 momentti sekä 21 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 704/2002, 9 § laeissa 1200/2005 ja 1103/2010, 10 ja 11 § sekä 21 §:n 1 momentti laissa 1103/2010, 13 § osaksi laeissa 1390/2001, 1200/2005, 1765/2009 ja 1103/2010 ja 13 a §:n 2 momentti laissa 1765/2009 sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja uusi 11 b § seuraavasti:

3 Luku

6 a §

Koulutus*Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuk-
sen koulutukseen sisältyvä työssäoppiminen*

6 §

Koulutuksen järjestäminen

Tässä laissa säädettyä koulutusta voidaan järjestää lähi- tai etäopetuksena. Opintokeskuksissa koulutusta voidaan järjestää myös opintokerhoissa.

Oppilaitoksen tulee laatia koulutuksen järjestämistä koskeva toimintasuunnitelma, josta käy ilmi koulutustoiminnan kokonaisuus. Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuk- sen tulee lisäksi laatia opetussuunnitelma koulutuksesta, jonka kesto on vähintään kahdeksan viikkoa tai joka sisältää etäopetusta taikka 6 a §:ssä tarkoitettua työssäoppimista. Opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaitoksen järjestämän ohjatun opetuksen sisältö ja määrä.

Koulutuksen järjestämisestä ja koulutustilaisuuksien vähimmäispituuksista kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskusten opintokerhoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuk-
sen koulutukseen voi sisältyä oppilaitok-
sen ja työnantajan väliseen sopimukseen pe-
rustuvaa työpaikalla käytännön työtehtävissä
järjestettävää tavoitteellista ja ohjattua koulu-
tusta (*työssäoppiminen*). Opiskelija ei työs-
sääppimisen aikana ole työsopimussuhteessa
työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja
ole erikseen tehneet työsopimusta.

Oppilaitoksen ja työnantajan välisen sopi-
muksen tekemisen edellytyksenä on, että
työpaikalla on käytettävissä koulutuksen jär-
jestämisen kannalta riittävästi toimintaa, tar-
peelliset työvälineet, sekä ammattitaidoltaan,
koulutukseltaan ja työkokemukseltaan päte-
vää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä
opiskelijalle vastuullinen ohjaaja.

Työnantaja vastaa työssäoppimisen aikana
opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin
työntekijän työturvallisuudesta säädetään ja
määrätään silloinkin kun opiskelija ja työn-
antaja eivät ole tehneet työsopimusta. Oppi-
laitoksen on ilmoitettava työnantajalle edellä
mainitusta työturvallisuusvastuusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin oppilaitoksen ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

8 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Vapaan sivistystyön oppilaitosten tässä laissa säädetyn koulutuksen käyttökustannuksiin maksetaan valtionosuutta, jonka vuotuinen peruste lasketaan:

- 1) kansanopistossa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijaviikkojen määrällä opiskelijaviikkoa kohden määrätty yksikköhinta;
- 2) valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijavuorokausien määrällä opiskelijavuorokautta kohden määrätty yksikköhinta;
- 3) alueellisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijapäivien määrällä opiskelijapäivää kohden määrätty yksikköhinta;
- 4) opintokeskuksessa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa kertomalla niille vahvistetuilla opetustuntien määrällä opetustuntia kohden kullekin oppilaitosmuodolle määrätty yksikköhinnat;
- 5) 2 §:n 8 momentissa tarkoitettussa oppilaitoksessa kertomalla asianomaiselle oppilaitokselle vahvistetuilla opiskelijaviikkojen määrällä oppilaitokselle suoritetta kohden määrätty yksikköhinta siten kuin jäljempänä säädetään.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuuden laskennallinen peruste saadaan laskemalla yhteen eri oppilaitosmuotoja varten 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteet.

9 §

Valtionosuuden määrä

Kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Edellä 2 §:n 8 momentissa tarkoitettua oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään

valtionosuutta 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuusprosentti määräytyy kunkin oppilaitosmuodon osalta erikseen.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien suoritteiden määrien laskemisesta ja huomioon ottamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yksikköhinta

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää opistossa asuvien perusteella tehtävästä opiskelijaviikkojen yksikköhinnan korottamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa

määrättyinä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehtävä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä kunnan peruspalvelujen valtioneuvoston asetuksella annetun lain (1704/2009) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuskille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla

yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2—6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetus- ja kulttuuriministeriön valtioneuvoston laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Edellä 2 §:n 8 momentissa tarkoitettujen oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen korottoman yksikköhinta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää yksikköhinnan korottamisesta koulutustehtävissä määrätyn erityistehtävän perusteella. Arvonlisäveron osalta noudatetaan, mitä 13 a §:ssä säädetään.

11 b §

Oppilaitosten keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävä vähennys

Edellä 11 §:n mukaisesti lasketusta keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 8,00 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,37 euroa;

3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,23 euroa;

4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 4,22 euroa;

5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 2,45 euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, on opiskelijaviikon, opiskelijavuorokauden ja opetustunnin keskimääräinen yksikköhinta kuitenkin aina vähintään varainhoitovuoden 2015 keskimääräisen yksikköhinnan suuruinen.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

1) perustamishankkeesta eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;

2) tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;

3) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja tai poistoja;

4) 11 §:n 9 momentissa tarkoitettuja vuokria;

5) kustannuksia, joihin myönnetään muun lain perusteella valtion rahoitusta;

6) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjälle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

7) oppilaitoksen maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia; eikä

8) muita kuin välittömästi oppilaitoksen sisäisestä hallinnosta aiheutuneita kustannuksia.

Käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan unionin talousarviosta, saadaan lukea tämän lain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan unionin talousarviosta myönnettävä ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten käyttökustannuksista vähenne-

tään oppilaitosten ylläpitäjille 14 §:n nojalla asianomaista toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään, kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyviin kirjanpidon mukaisiin poistoihin sovelletaan, mitä 11 §:n 2 ja 4—6 momentissa säädetään.

13 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon säädettäessä kansalaisopistojen keskimääräisestä yksikköhinnasta 11 §:n 4 momentin nojalla.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tämän lain 9—11, 11 b, 13 §:ssä ja 13 a §:n 2 momentissa säädetään valtion-

osuudesta ja yksikköhinnan laskemisesta so- vuodelle 2016 myönnettävään valtiosuu-
velletaan ensimmäisen kerran varainhoito- teen.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Opetus- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 luvun otsikko, 6, 8-11 ja 13 §, 13 a §:n 2 momentti sekä 21 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 704/2002, 9 § laeissa 1200/2005 ja 1103/2010, 10 ja 11 § sekä 21 §:n 1 momentti laissa 1103/2010, 13 § osaksi laeissa 1390/2001, 1200/2005, 1765/2009 ja 1103/2010 ja 13 a §:n 2 momentti laissa 1765/2009 sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja uusi 11 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 Luku

3 Luku

Opetus

Koulutus

6 §

6 §

Opetuksen järjestäminen

Koulutuksen järjestäminen

Oppilaitoksen tulee laatia opetuksen järjestämistä koskeva toimintasuunnitelma.

Koulutustilaisuuksien vähimmäispituuksista kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa säädetään asetuksella.

Tässä laissa säädettyä koulutusta voidaan järjestää lähi- tai etäopetuksena. Opintokeskuksissa koulutusta voidaan järjestää myös opintokerhoissa.

Oppilaitoksen tulee laatia koulutuksen järjestämistä koskeva toimintasuunnitelma, josta käy ilmi koulutustoiminnan kokonaisuus. Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen tulee lisäksi laatia opetussuunnitelma koulutuksesta, jonka kesto on vähintään kahdeksan viikkoa tai joka sisältää etäopetusta taikka 6 a §:ssä tarkoitettua työssäoppimista. Opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaitoksen järjestämän ohjatun opetuksen sisältö ja määrä.

Koulutuksen järjestämisestä ja koulutustilaisuuksien vähimmäispituuksista kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa sekä opintokeskusten opintokerhoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 a §

Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen sisältyvä työssäoppiminen

Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen koulutukseen voi sisältyä oppilaitoksen ja työnantajan väliseen sopimukseen perustuvaa työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävää tavoitteellista ja ohjattua koulutusta (**työssäoppiminen**). Opiskelija ei työssäoppimisen aikana ole työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen tehneet työsopimusta.

Oppilaitoksen ja työnantajan välisen sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että työpaikalla on käytettävissä koulutuksen järjestämisen kannalta riittävästi toimintaa, tarpeelliset työvälineet, sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä opiskelijalle vastuullinen ohjaaja.

Työnantaja vastaa työssäoppimisen aikana opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin työntekijän työturvallisuudesta säädetään ja määrätään silloinkin kun opiskelija ja työnantaja eivät ole tehneet työsopimusta. Oppilaitoksen on ilmoitettava työnantajalle edellä mainitusta työturvallisuusvastuusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin oppilaitoksen ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

8 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Vapaan sivistystyön oppilaitosten vuotuisen valtionosuuden peruste lasketaan:

- 1) kansanopistossa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijaviikkojen määrällä opiskelijaviikkoa kohden määrätty yksikköhinta;
- 2) valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijavuorokausien määrällä opiskelijavuorokautta kohden määrätty yksikköhinta;
- 3) alueellisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijapäivien määrällä opiskelijapäivää kohden

8 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Vapaan sivistystyön oppilaitosten tässä laissa säädetyn koulutuksen käyttökustannuksiin maksetaan valtionosuutta, jonka vuotuisen peruste lasketaan:

- 1) kansanopistossa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijaviikkojen määrällä opiskelijaviikkoa kohden määrätty yksikköhinta;
- 2) valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijavuorokausien määrällä opiskelijavuorokautta kohden määrätty yksikköhinta;
- 3) alueellisessa liikunnan koulutuskeskuksessa kertomalla sille vahvistetulla opiskelijapäivien määrällä opiskelijapäivää kohden

määrätty yksikköhinta;

4) opintokeskuksessa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa kertomalla niille vahvistetuilla opetustuntien määrillä opetustuntia kohden kullekin oppilaitosmuodolle määrätty yksikköhinnat; sekä

5) edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitetussa oppilaitoksessa kertomalla asianomaiselle oppilaitokselle vahvistetuilla opiskelijaviikkojen määrällä oppilaitokselle suoritetta kohden määrätty yksikköhinta siten kuin jäljempänä säädetään.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuuden laskennallinen peruste saadaan laskemalla yhteen eri oppilaitosmuotoja varten 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteet.

määrätty yksikköhinta;

4) opintokeskuksessa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa kertomalla niille vahvistetuilla opetustuntien määrillä opetustuntia kohden kullekin oppilaitosmuodolle määrätty yksikköhinnat;

5) 2 §:n 8 momentissa tarkoitetussa oppilaitoksessa kertomalla asianomaiselle oppilaitokselle vahvistetuilla opiskelijaviikkojen määrällä oppilaitokselle suoritetta kohden määrätty yksikköhinta siten kuin jäljempänä säädetään.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuuden laskennallinen peruste saadaan laskemalla yhteen eri oppilaitosmuotoja varten 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteet.

9 §

Valtionosuuden määrä

Kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Kansanopiston ylläpitäjälle, jonka ylläpitämisluvassa määritellyn pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, myönnetään kuitenkin valtionosuutta 70 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuusprosentti määräytyy kunkin oppilaitosmuodon osalta erikseen.

Opintokeskukselle myönnetään valtioneuvoston asetuksella säädetyt ehdot täyttäviä opintokerhoja varten valtionosuutena euromäärä, joka saadaan kertomalla opintokeskukselle vahvistettujen opintokerhotuntien määrällä opetus- ja kulttuuriministeriön kullekin vuodelle määräämä opintokerhotunnin hinta.

9 §

Valtionosuuden määrä

Kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Edellä 2 §:n 8 momentissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuusprosentti määräytyy kunkin oppilaitosmuodon osalta erikseen.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien, opetustuntien sekä *opintokerhotuntien* määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Suoritteiden määrien laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yksikköhinta

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat sekä *opintokerhotuntien* hinnan seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioitun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrättyinä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehtävä. *Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös opiston ulkopuo-*

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien suoritteiden määrien laskemisesta ja huomioon ottamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yksikköhinta

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioitun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään *opistossa asuvien perusteella tehtävästä opiskelijaviikkojen yksikköhinnan korottamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää yksikköhinnan korottamisesta* opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrättyinä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus taikka osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu

lella asuvien opiskelijaviikoista yksikköhintaan tehtävästä vähennyksestä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella. *Kansalaisopistojen yksikköhintoja porrastetaan tiheästi asuissa kunnissa kansalaisopiston sijaintikunnan asukastiheyden perusteella. Porrastusten suuruudesta ja yksikköhintojen tarkemmasta laskemisesta sekä siitä, mitä kuntia pidetään tiheästi asuttuina, säädetään valtioneuvoston asetuksella.* Kansalaisopistojen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 23 §:ssä säädetään.

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuksille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta

koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehävä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna liikunnan koulutuskeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset koulutuskeskusten saman vuoden opiskelijavuorokausien määrällä. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansalaisopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kansalaisopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. *Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.*

Opetustunnin yksikköhinta kesäyliopistoille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kesäyliopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kesäyliopistojen saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kesäyliopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjapidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opetustunnin yksikköhinta opintokeskuksille lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta

edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2—6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuina toteutuneiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrällä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja oppilaitosmuotoikohtaisia kokonaiskustannuksia.

Edellä 2 §:n 7 momentissa tarkoitettujen oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. *Yksikköhinnasta vähennetään sisäoppilaitoksen osuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.* Yksikköhintaa voidaan korottaa koulutustehtävässä määrätyn erityistehtävän perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Arvonlisäveron osalta noudatetaan 13 a §:n säännöksiä.

ta edeltäneenä vuonna opintokeskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opintokeskusten saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistetyssä oppilaitoksessa yksikköhinnat lasketaan erikseen oppilaitosmuodoittain.

Muina kuin 2—6 momentissa tarkoitettuina vuosina yksikköhinnaksi määrätään edelliselle vuodelle määrätty yksikköhinta.

Jos liikunnan koulutuskeskus toimii toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, yksikköhintaa voidaan vuosittain korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra oppilaitoksen 10 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuorokausien määrällä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Edellä 2 §:n 8 momentissa tarkoitettujen oppilaitoksen yksikköhinta on sama kuin kansanopistojen porrastamaton yksikköhinta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää yksikköhinnan korottamisesta koulutustehtävässä määrätyn erityistehtävän perusteella. Arvonlisäveron osalta noudatetaan 13 a §:n säännöksiä.

11 b §

Oppilaitosten keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävä vähennys

Edellä 11 §:n mukaisesti lasketusta keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 8,00 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,37

euroa;

3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,23 euroa;

4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 4,22 euroa;

5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 2,45 euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, on opiskelijaviikon, opiskelijavuorokauden ja opetustunnin keskimääräinen yksikköhinta kuitenkin aina vähintään varainhoitovuoden 2015 keskimääräisen yksikköhinnan suuruinen.

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

1) perustamishankkeesta eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;

1 a) tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;

2) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja tai poistoja;

3) 11 §:n 10 momentissa mainittuja vuokria;

4) kustannuksia, joihin myönnetään muun lain perusteella valtion rahoitusta;

5) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjälle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

6) oppilaitoksen maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia; eikä

7) muita kuin välittömästi oppilaitoksen sisäisestä hallinnosta aiheutuneita kustannuksia.

Opintokeskusten opetustunnin yksikköhinnan laskemisessa ei oteta huomioon opinto-kerhotoiminnan kustannuksia.

Käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan yhteisöjen talousarviosta, saadaan lukea tämän lain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan yhteisöjen talousarviosta myönnettävä

13 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Yksikköhintoja laskettaessa käyttökustannuksina ei pidetä:

1) perustamishankkeesta eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;

2) tavaran ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;

3) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja tai poistoja;

4) 11 §:n 9 momentissa mainittuja vuokria;

5) kustannuksia, joihin myönnetään muun lain perusteella valtion rahoitusta;

6) maksuja tämän lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjälle aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa;

7) oppilaitoksen maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia; eikä

8) muita kuin välittömästi oppilaitoksen sisäisestä hallinnosta aiheutuneita kustannuksia.

Käyttökustannukset, joihin myönnetään rahoitusta Euroopan *unionin* talousarviosta, saadaan lukea tämän lain nojalla rahoitettaviksi käyttökustannuksiksi siltä osin kuin Euroopan *unionin* talousarviosta myönnettävä ja

ja sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten käyttökustannuksista vähennetään oppilaitosten ylläpitäjille 14 §:n nojalla asianomaista toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvistä kirjanpidon mukaisista poistoista on voimassa, mitä 11 §:n 2 ja 4—6 momentissa säädetään.

13 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikkö hinnassa

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa kansalaisopistoille keskimääräistä yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n mukaisesti eikä määrättäessä kansalaisopistojen yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

sitä vastaava valtion talousarvion mukainen erillinen kansallinen rahoitus ei niitä kata.

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten käyttökustannuksista vähennetään oppilaitosten ylläpitäjille 14 §:n nojalla asianomaista toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvistä kirjanpidon mukaisista poistoista on voimassa, mitä 11 §:n 2 ja 4—6 momentissa säädetään.

13 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikkö hinnassa

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon säädettäessä kansalaisopistojen keskimääräisestä yksikkö hinnasta 11 §:n 4 momentin nojalla.

21 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat tiedot ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tietojen toimittamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 20 .

Mitä tämän lain 9-11, 11 b, 13 §:ssä ja 13 a §:n 2 momentissa säädetään valtionosuudesta ja yksikköhinnan laskemisesta sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2016 myönnettävään valtionosuuteen.

Valtioneuvoston asetus

vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta

Helsingissä päivänä _____ kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
kumotaan vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen (805/1998) 5 §, sellaisena kuin se on asetuksessa 1201/2005

muutetaan 1—3 § ja 3 a §, sellaisena kuin niistä ovat 2 § osaksi asetuksissa 1201/2005, 1152/2008, 1073/2011, 3 § asetuksissa 1201/2005 ja 1073/2011 ja 3 a § asetuksessa 804/2002, sekä

lisätään asetukseen uusi 1 a § seuraavasti:

1 §

Kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen järjestämän koulutuksen vähimmäispituus

Kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen yhtenä opiskelujaksona järjestämän koulutuksen vähimmäispituus on 10 opetustuntia. Opetus on jaettava vähintään kahdelle peräkkäiselle päivälle siten, että sitä annetaan keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä.

1 a §

Sopimus käytännön työtehtävissä järjestettävästä koulutuksesta

Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen ja työssäoppimispaikan välisessä vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa on sovittava:

- 1) osapuolten tehtävistä;
- 2) opiskelijan ohjauksen sisällöstä, koulutuksen tavoitteista ja oppimisen järjestämisestä;
- 3) turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvistä vastuista ja vakuutuksista; sekä

4) muista tarpeellisista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä seikoista.

2 §

Suoritteiden laskeminen kansanopistossa ja liikunnan koulutuskeskuksessa

Opiskelijaviikolla tarkoitetaan yhden opiskelijan viiden työpäivän pituista opiskelujaksoa kansanopistossa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Tätä lyhyemmät ja pitemmät opiskelujaksot muutetaan opiskelijaviikoiksi jakamalla työpäivien lukumäärä viidellä. Lähiopetusta korvaavassa etäopetuksessa tai vapaasta sivistystyöstä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitettussa työssäoppimisessa opiskelijaviikolla tarkoitetaan opetussuunnitelman perusteella arvioitua opiskelijan 40 tunnin työmäärää.

Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa yhden opiskelijan vuorokauden pituista opiskelujaksoa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä.

Kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen oppilaitoksen opetussuunnitelmaan perustuvaan etäopetukseen ja työssäoppimiseen tulee liittyä yksi tai useampi vähintään 10 tuntia kestävä lähiopetus-

jakso. Lähiopetusjaksosta voidaan poiketa kansanopiston järjestämässä etäopetuksessa tai työssäoppimisessa yksittäisen henkilön laitoksessa olon tai erityisen terveydellisen syyn vuoksi.

Jos etäopetuksen antaminen ei ole kansanopiston tai valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämisluvassa mainittu koulutustehtävä, otetaan oppilaitoksen valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja tai opiskelijavuorokausia laskettaessa etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikoista tai opiskelijavuorokausista yhteensä huomioon enintään 20 prosenttia oppilaitoksen kaikista toteutuneista lähiopetuksen opiskelijaviikoista tai opiskelijavuorokausista.

Opiskelijapäivällä tarkoitetaan yhden opiskelijan vähintään neljä tuntia kestävästä opiskelijajaksoa alueellisessa liikunnan koulutuskeskuksessa.

3 §

Kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhinta

Kansanopiston, jonka pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, yksikköhintaa korotetaan vaikeasti vammaisten opiskelijaviikkojen osalta 97 prosentilla ja kansanopiston, jonka koulutustehtävään kuuluu osana vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, yksikköhintaa korotetaan vaikeasti vammaisten opiskelijaviikkojen osalta 32 prosentilla.

Kansanopiston opiskelijaviikon yksikköhintaa korotetaan opistossa asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikkojen osalta 30 prosentilla.

Kansanopiston, jolla osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehtävä,

opiskelijaviikon yksikköhintaa korotetaan tämän koulutuksen osalta 26 prosentilla.

3 a §

Snellman-korkeakoulun yksikköhinta

Jos vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:n 8 momentissa tarkoitettujen oppilaitoksen koulutustehtävään kuuluu erityisenä koulutustehtävänä steinerpedagoginen opettajakoulutus, tämän koulutuksen opiskelijaviikkojen osalta yksikköhinta on 20 prosenttia korkeampi kuin oppilaitoksen muiden opiskelijaviikkojen yksikköhinta.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Mitä tämän asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädetään etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikosta sovelletaan ensimmäisen kerran laskettaessa kalenterivuonna 2016 toteutuneita opiskelijaviikkoja. Ennen asetuksen voimaantuloa toteutuneiden etäopetuksen opiskelijaviikkojen laskemiseen sovelletaan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä asetuksen 2 §:n 4 momentissa säädetään valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja ja opiskelijavuorokausia laskettaessa huomioon otettavista etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikoista ja opiskelijavuorokausista sovelletaan ensimmäisen kerran laskettaessa vuonna 2016 toteutettuja opiskelijaviikkoja ja opiskelijavuorokausia.

Mitä asetuksen 3 ja 3 a §:ssä säädetään yksikkö hinnasta sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä ja laskettaessa yksikköhintoja varainhoitovuodelle 2016.

Ennen asetuksen voimaantuloa koskevien varainhoitovuosien valtionosuuksiin sovelletaan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.